

Sexuální výchova => prevence interrupcí, AIDS a cesta k odpovědnému partnerství a rodičovství

Mgr. Alexandra Jachanová Doleželová – Gender Studies, o.p.s.
odborná konzultace: Jozef Miškolci, M.A. - Žába na prameni, o.s.

Obsah

Úvod
Sexuální výchova v ČR
Proč je v ČR sexuální výchova nedostatečná?
Zjištění, nedostatky
Ze sešitu žákyně
Genderové stereotypy
Stereotypy
Kdo má vychovávat?
Doporučená témata
Příklad dobré praxe
Homosexualita
Závěr
Závěrečná doporučení
Doporučená literatura
Vzdělávání pro žáky na internetu (inspirace ze zahraničí)
Další použitá literatura

Úvod

Základem pro odpovědné chování v oblasti reprodukčních práv je dostatečná informovanost, která by měla být poskytována již v dětství. Na sexuální vzdělávání dětí je důležité se zaměřit ještě v období, kdy neprovozují sexuální styk s druhou osobou. O tématech jako neplánované rodičovství a sexuálně přenosné choroby by se děti a mládež měly dozvědět dříve, než se s nimi setkají v praxi. Třeba se pak těmto setkáním podaří zcela zabránit.

Sexuální výchova (SV) formuje postoje a názory na sexualitu, sexuální identitu, vztahy a intimitu. Rozvíjí schopnosti mládeže, která pak jedná podle vlastního uvážení a cítí se ve svém rozhodování soběstačná. Mládež má na sexuální výchovu právo a to především proto, že jí pomáhá chránit se před zneužíváním, nechtěným těhotenstvím, sexuálními nemocemi a pěstuje v nich zodpovědný a pozitivní vztah k vlastní sexualitě.

Odborné studie dokazují, že díky sexuální výchově mládež začíná se sexuálním stykem později. Sexuální výchova má dále příznivý vliv na snížení výskytu sexuálně přenosných nemocí (včetně AIDS) a nechtěných těhotenství, vede k tolerantnějším sexuálním postojům a ke snížení pocitu viny v souvislosti se sexualitou. Sexuální výchova by proto měla provázet život každého člověka již od útlého dětství.

Důvody sexuální výchovy:

- prevence nežádoucího otěhotnění
- snížení nebezpečí sexuálně přenosných nemocí (včetně AIDS)
- boj proti zneužívání dětí a sexuální kriminalitě
- kultivace mezilidských a partnerských vztahů
- respekt k sexuálním menšinám
- prevence násilí v intimních vztazích
- vytvoření pozitivního vztahu k vlastní sexualitě (snížení pocitu viny za sexuální tužby)

detabuizací sexuality – převážně u žen)

- vytvoření odpovědného vztahu k vlastní sexualitě a svému sexuálnímu chování
- podpora zdravého životního stylu (prevence anorexie, bulimie, depresí, frustrací a komplexů)

„Četné výzkumy v oblasti sexuální výchovy potvrdily, že poučená mládež začíná s pohlavními styky později než nepoučená. A nejen to. Sexuální výchova má zřetelně blahodárný vliv na snížení výskytu sexuálně přenosných nemocí a nechtěných těhotenství...“ (Uzel, 2006)

V tomto informačním balíčku se zaměřujeme na sexuální výchovu v České republice. Balíček proto není aplikovatelný na jiné země a kultury. Cílem tohoto materiálu je shrnout, jak probíhá sexuální výchova v České republice a poskytnout doporučení k jejímu zlepšení. Zaměříme se nejen na školu a rodinu, ale také na média, především časopisy, kampaně a internet. Naším cílem není vytvořit metodiku sexuální výchovy, na to nejsme dostatečně kompetentní, ale porovnat situaci s názory odborné veřejnosti a vyvodit základní doporučení. Nehodnotíme ani sexuální výchovu v rodině, která je podobně důležitá. V tomto ohledu jsme se zaměřili pouze na vzdělávací literaturu pro rodiče.

Pro potřeby informačního balíčku jsme použili data ze Slovenska a to konkrétně ze dvou výzkumů Univerzity Komenského v Bratislavě: *Poznanie žiakov a učiteľov v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv: kvalitatívna analýza* a *Poznanie žiakov a učiteľov v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv: kvantitatívna analýza*. Žádné podobné výzkumy realizované v ČR se nám nepodařilo nalézt. Při používání těchto dat jsme vzali v potaz, že na Slovensku je větší procento věřících nežli v ČR, což má na určitá témata a souvislosti vliv. Proto jsme data, která by mohla být tímto faktem ovlivněna, nepoužili.

Sexuální výchova v ČR

Abychom mohli posoudit situaci v České republice, byly osloveny vyučující základních a středních škol.¹ První zjištění bylo takové, že SV se v České republice na středních školách nevyučuje téměř vůbec, na základních se většinou soustřeďuje na jednu či dvě externí přednášky.

Sexuální výchova je v osnovách základních škol zařazena do výchovy rodinné. Propojenost těchto dvou předmětů ale není zcela logická. K tomu se ve své studii *Sexuální výchova* vyjadřuje sexuolog Radim Uzel: *„Odborníci právem poukazují na to, že je sexuální výchova širším pojmem než tradiční rodinná výchova, kterou v sobě zahrnuje. Bylo by totiž naivní předpokládat, že třeba problémy předmanželské sexuality, onanie, homosexuality, ale i důrazná prevence sexuálního zneužívání dětí můžeme jednoznačně zahrnout pod pojem rodinná výchova. Naproti tomu kultivace partnerských vztahů, vzájemná úcta, pocit zodpovědnosti, ale i láska jsou nesporně sexuální výchovou par excellence.“* Je důležité také podotknout, že spojení sexuální výchovy s rodinnou ukazuje, že *„rodičovství je zde považováno za základní hodnotu a cíl každého jedince.“* (Uzel, 2006)

Pokud je sexuální výchova zařazena pod výchovu rodinnou, může se stát (a podle našich rozhovorů s učiteli a učitelkami se tak i děje), že je z výuky úplně vynechána. Na místo je pozván odborník/-ice, který/-á přednese jednu, velmi neosobní, přednášku. A to i přesto, že SV je součástí osnov základní školy. Ve 4. - 5. třídě je sexuální výchova součástí *Výchovy ke zdraví*. V 6. - 9. třídě je SV součástí *Rodinné výchovy*. Na střední škole už je pouze na rozhodnutí konkrétní školy, jestli sexuální výchovu poskytne, nebo ne. V rámci rozhovorů s vyučujícími středních škol jsme se nesetkali ani s jedinou, která by se tématem zabývala více než již zmíněnou odbornou externí přednáškou nebo jednou vyučovací hodinou, která je zařazena do občanské výchovy či předmětu jí odpovídající.

Také mezi základními školami jsou v sexuálním vzdělávání značné rozdíly. Některé školy se SV věnují v rámci určených předmětů a věnují jí dostatek času. Některé školy ji díky zařa-

1. Autorka infobalíčku e-mailem oslovila pražské základní a střední školy. S učitelkami dvou základních škol byl uskutečněn telefonický rozhovor. S ostatními probíhala komunikace e-mailem.

zení pod jiný předmět v podstatě vynechají.

Sexuální výchova se netýká pouze rodiny a školy. Týká se také médií a to např. časopisů, internetu, ale i různých kampaní. V ČR není informačním kampaním zaměřeným na SV věnován dostatek prostoru, internetové stránky se zaměřují převážně na rodiče a učitele. Chybí internetové sexuálně vzdělávací portály pro děti a mládež. Časopisy pro mládež se tématu věnují, ale jsou většinou určeny pouze dívkám; chlapci jsou v tomto směru spíše přehlíženi, ač tvoří významnou cílovou skupinu.

Proč je v ČR sexuální výchova nedostatečná?

Někteří rodiče a vyučující se domnívají, že když budou děti informovat o sexu, zvýší se jejich sexuální aktivita. Proto děti raději neinformují.

„Podle údajů Světové zdravotnické organizace totiž nejméně třetina učitelů není schopna sexuální výchovu učit. Tito pedagogové pak většinou vítají tabuizaci sexuálních témat a sexuální výchovu často redukují jenom na jakési povšechné poučení o nebezpečí sexu spojené se zmínkou o kapavce a kondomech.“ (Uzel, 2006)

Zjištění, nedostatky

- Žáci a žákyně přicházejí na věci související se sexuální výchovou a sexualitou spíše z vlastní zkušenosti nebo rozhovory s kamarády/-kami. Nejčastějšími zdroji informací jsou přátelé, časopisy a televize, nikoli škola či rodiče. (Lukšík a Lukšíková - <http://www.rodicovstvo.sk>)
- Vyhýbáním se sexuálními tématům ve školním prostředí se utvrzuje tabuizace sexuality, která má vážný dopad na psychiku dětí a jejich sexuální vývoj (např. pocity viny z vlastních sexuálních tužeb, pocity méněcennosti v případě probouzejících se homosexuálních tužeb atd.). Utvrzují se tím také existující genderové stereotypy týkající se „mužské“ a „ženské“ sexuality – muži podle nich nemají nad vlastní sexualitou kontrolu, ženská sexualita je stereotypně podřízena roli matky a pečovatelky, je nutně spjata s citem nebo romantickým příběhem a soustředěna na uspokojování muže.
- V otázce sexuálního zneužívání dětí vyučující přiznali, že nemají dostatečné znalosti, jak dětem pomoci či poradit. To se týká také např. znásilnění. Stejnou neznalost přiznali učitelé a učitelky v oblasti sexuálních a reprodukčních práv. (Lukšík a Lukšíková - <http://www.rodicovstvo.sk/>)
- Dívky mají větší znalosti – dostávají informace v hygienických balíčcích; také časopisy obsahující témata sexuálního vzdělávání jsou častěji zaměřeny na dívky (např. *Dívka a Bravo Girl*).
- Střední školy se sexuální výchově v podstatě vůbec nevěnují, tématu jsou řešena pouze externími přednáškami. Je zajímavé, že ve věku, kdy se mládež sexualitou nejvíce zabývá a začíná se jí aktivně věnovat, ji nikdo v tomto tématu nevzdělává.

Ze sešitu žákyně ²

Toto jsou zápisky z hodiny sexuální výchovy žákyně osmiletého gymnázia. Sexuální výchova zde byla součástí Občanské výchovy. Dívka se vyjádřila, že sexuální výchova byla vyučována pouze dvakrát – jedna hodina proběhla v sekundě, jedna v sextě. Právě ze sexty jsou tyto zápisky, které poukazují na nedostatečné seznámení s tématem. Hodina byla pouze formou přednášky a nebyla interaktivní. Žáci mohli na závěr hodiny klást otázky. *„Většinou se stydíme klást otázky i na jiných předmětech, protože když je otázka hloupá, je nám to dostatečně naznačeno. Proto jsme se samozřejmě neptali ani při sexuální výchově.“*

2. Tyto zápisky pocházejí od žákyně sexty osmiletého gymnázia a byly poskytnuty na žádost autorky infobalíčku.

LÁSKA A EROTIKA

- erotika = umění odhalovat a skrývat sexuální vnady
- sexuální vnady = to, co nás přitahuje k druhému pohlaví
- milostná poetika = poeticky sdělovaná láska a opěvování milovaného objektu

SEXUALITA V PUBERTĚ

- probuzení hormonů => zvýšený zájem - o sebe a svoje tělo
  - o opačné pohlaví
- erotogenní zóny: rty, krk, prsní bradavky, okolí pohlavních orgánů
- masturbace = onanování = sebeuspokojování = autoerotika

SEZNAMOVÁNÍ CHLAPCŮ A DÍVEK V PUBERTĚ

- dívka => nejprve citový vztah a pak sex
- kluci => nejprve sex a pak city

Fáze navazování vztahů:

1. platonické zamilování = snění a fantazie
2. bližší seznámení a první dotyky
3. polibky
4. necking
5. petting
6. soulož

Rizika zahájení pohlavního života:

1. nechtěné těhotenství vs. plánované rodičovství
antikoncepční prostředky: dívky: hormonální antikoncepce, nitroděložní tělísko
chlapci: prezervativ = kondom

2. sexuální choroby

Genderové stereotypy

Genderové stereotypy se stále prolínají celou společností a tudíž i vzdělávacím systémem. Objevují se rovněž v sexuální výchově. Jedním z cílů efektivní sexuální výchovy by mělo být genderové stereotypy bourat; často tomu tak bohužel není. Snaha o potlačení genderových stereotypů v sexuální výchově může přispět k podpoře odpovědného rodičovství a partnerství, sdílení rodičovských rolí či posilování aktivní péče o děti nejen u žen, ale i mužů. Genderově nestereotypní sexuální výchova rovněž posiluje odpovědné sexuální chování nejen u dívek, ale i chlapců, předchází násilí v intimních vztazích a rozvíjí jejich znalosti v této oblasti.

Zde zmíněné genderové stereotypy jsme našli v literatuře (knihy a internet), která je určena jak dětem, tak rodičům:

- „Chlapci považují za důležité fyzické kouzlo a cítí, že je přitahuje sexualita. Děvčata zase mají sklony ke snění a snadněji se poddají milostným citům.“ (Joyeux, 2000)

Výrok o chlapcích jako o „tvorech sexuálních“ a dívkách jako „tvorech citových“ vytváří dojem „mužské neovladatelnosti sexuálního pudu,“ čímž jsou celospolečensky ospravedlňované jejich násilné sexuální činy páchané na ženách. Je nezbytné tento stereotyp o mužské „pře-sexualizované“ psychice systematicky bořit a vychovávat chlapce k zodpovědnosti za sexuální chování. Chlapci jsou schopni zodpovědného chování do stejné míry jako dívky.

- „Veďte je k rozlišení shod mezi kluky a holčičkami, kluci nosí kalhoty, krátké vlasy, zajímají se o auta a stavebnice, často se perou. Holčičky často nosí culíky, sukně nebo zástěry a hrají si více s kočáry a panenkami.“ (Javůrková, Alena - www.skolaonline.cz)

- Dívka => nejprve citový vztah a pak sex. Kluci => nejprve sex a pak city. (zápisky z hodin sexuální výuky)

Stereotypy

SV se často mívá účinkem, protože děti vychovává ke stereotypům, vyučující se snaží žákům a žákyním zakazovat a přikazovat, často moralizují. Již sám fakt, že sexuální výchova je zařazena do výchovy rodinné je velmi stereotypní. „*Rodičovství je zde považováno za základní hodnotu a cíl každého jedince.*“ (Uzel, 2006)

- „*Ve vašem věku (14 - 15) jistě neriskujete, že se nakazíte AIDS. To až později.*“ (Joyeux, 2000) – Tato věta jednak není pravdivá a zároveň potírá jeden z principů SV a to obeznamit mládež o sexuálně přenosných chorobách dříve než začnou praktikovat sexuální styk s druhou osobou.
- 17% žáků/-kyň si myslí, že homosexuály je třeba léčit. U chlapců je to dokonce 24%. To vypovídá o chlapecké školní kultuře, která není v tomto směru rodiči kultivována. (Lukšík a Lukšíková - <http://www.rodicovstvo.sk/>)
- „*Prvním krokem ke vzniku rodiny je sňatek dvou lidí, muže a ženy, kteří se milují, chtějí být spolu celý život a chystají se spolu mít svoje děti.*“ (Javůrková, Alena - www.skolaonline.cz) Tato věta opomíná homosexuální formu spoluzítí, dále dvojice, které nechtějí vstoupit do manželského svazku nebo neplánují či nemohou mít děti.
- Mnoho učitelů a učitelek vychovává děti k tomu, že proti AIDS mohou bojovat jen tím, že nebudou často střídat partnery nebo budou mít čistě monogamní vztah. Tato výchova vede studenty/-ky k názorům, že postižení HIV žijí nemorálně (častý pohlavní styk, berou drogy) a nemotivuje je k HIV testům. Žáci a žákyně mají pocit, že oni, protože jsou „morální“, jsou nenakazitelní. Daleko účinnější je výchova k bezpečnému sexu.
- Onemocnění AIDS je často dáváno do souvislosti s homosexualitou. Heterosexuální jedinci jsou ovšem touto nemocí ohroženi stejně.
- Celková tabuizace masturbace - je nutné vést chlapce i dívky k odtabuizování různých sexuálních témat, aby byli schopni o nich otevřeně mluvit a přestali se vnímat kvůli určitým projevům své sexuality jako „nenormální.“

Kdo má vychovávat?

Nejen škola by měla vést děti k odpovědnému sexuálnímu životu a chování. Sexuální výchova by měla začít už v útlém dětství a zodpovědnost za ni spočívá na rodičích. V dnešní době velkého vlivu médií a to jak časopisů, televize, plakátů, tak internetu, je třeba, aby právě média brala zřetel na sexuální vývoj osobnosti.

Doma – rodiče nebo opatrovníci – sexuální vzdělávání je dlouhodobé, dítě se může ptát na konkrétní situace: rodiče a dítě musí mít takový vztah, aby se před sebou navzájem nestyděli.

Ve škole – vyučovací hodiny, školní aktivity (např. výlety), zařazení rodičů, individuální poradenství.

Ve společenských centrech – v rámci různých kroužků a mimoškolních aktivit, méně formální než ve škole.

V lékařské ordinaci – lékař/-ka by měl/-a své pacienty/-ky informovat o sexuálně přenosných chorobách a o reprodukčních právech a zodpovědném chování, respektive plánovaném a neplánovaném rodičovství.

Příklad dobré praxe

Fakt, že výuka sexuální výchovy často závisí opravdu na individuální zainteresovanosti vyučujících, dokazuje i jeden z příkladů dobré praxe, na který jsme narazili na jedné základní škole. Místní učitelka SV absolvovala dvouletý kurz výuky sexuální výchovy: „*Já jsem začala se sexuální výchovou ještě dříve, než to bylo v osnovách. Teď když sleduji učebnice, zjišťuji, že jsem ji učila správně.*“

Sexuální výchovu vyučuje v šesté až deváté třídě. Nejdříve začíná tématy jako puberta a pohlavní orgány. K vyučování používá učebnici rodinné výchovy pro 6., 7. a 8. třídu. Strukturu si však připravuje převážně sama. V šesté třídě vyučuje SV 3 hodiny, rozsah se však postupně zvyšuje. Nejvíce se věnuje sexuální výchově v osmé třídě – asi polovinu hodin *Rodinné výchovy*. Vyučuje společně dívky i chlapce. Často využívá videa.

Homosexualita/bisexualita/partnerství osob stejného pohlaví

„Sexuální a citová touha po osobě stejného pohlaví“, kterou cítí homosexuální a bisexuální osoby, je v sexuální výchově v ČR jasně opomíjena. Stále se objevuje řada předsudků a stereotypů, učitelé často nevědí, jak tyto koncepty pojmout. V sexuální výchově jsou konkrétní situace udávány vždy na příkladech párů – dívka a chlapec. Mladé lesby a gayové či bisexuální chlapci a dívky mohou mít pocit, že SV je pouze o heterosexuálních vztazích a cítí se vyloučení.

Občas je dětem vysvětlováno, že je nutné homosexuální chování tolerovat, ale vyučující se už nedostanou k otázce „*Jsem já gay či lesba?*“. Mladí homosexuální a bisexuální muži a ženy nedostávají dostatečné informace, jak se svým zaměřením nakládat. Nacházejí se v těžkém období a potřebují podporu. Vyloučení tématu o sexuální a citové touze po osobě stejného pohlaví ze sexuální výchovy (jako předmětu, kde by se děti měly dozvědět o tématu podrobnější informace) může výrazně přispět k tomu, že děti, které se už identifikují nebo v budoucnosti začnou identifikovat jako homosexuální nebo bisexuální, mohou cítit intenzivní deprese, frustraci a komplex méněcennosti, protože jejich sexuální a citové preference není považována za rovnocennou a plnohodnotnou.

Všichni žáci by měli být informováni o homosexualitě. Bez toho nejsou dobře připraveni na různorodost dospělosti a mohou se cítit nepříjemně v situacích, které je čekají. Také se jim může stát, že si vytvoří negativní pohled na některé vztahy nebo sexuální chování. Aby byly dostatečně představeny genderové role, postoje a názory na sexualitu, pocity a vztahy, musí se také hovořit o různých sexuálních postojích.

Homosexualita, resp. bisexualita by měla být zařazena do celého konceptu rodinné výchovy. Není vhodné představovat pouze muže a ženu, kteří mají své vlastní biologické děti, dětem by měly být představovány také alternativní modely rodiny. Jedním z důvodů pro takovou praxi je i to, že byl v ČR před nedávnem přijat zákon o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví. Je nutné reflektovat tento legislativní akt a zařadit jeho souvislosti do výuky na školách.

Závěr

Jak je zřejmé z tohoto dokumentu, sexuální výchova není v ČR dostatečná, shodují se na tom mnozí odborníci a odbornice. Rovněž souhlasí s tím, že SV je důležitou součástí výchovy žáků, vede je k bezpečnějšímu sexuálnímu chování, které eliminuje možnost neplánovaného těhotenství, sexuálně přenosných chorob a násilí v intimních vztazích. Správná SV vede děti k psychickému i fyzickému zdraví, plnohodnotnému sexuálnímu a citovému životu, větší sebejistotě a lepší orientaci ve vztazích. Je tedy otázkou, proč SV stále není součástí každé výuky.

To, aby se výuka více zaměřovala na sexuální vzdělávání, by mělo být v zájmu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a také jednotlivých škol. Dokud zůstane SV součástí

rodinné výchovy, bude vždy bude možnost ji vynechat. Vyučující musejí odbourat své předsudky a být v problematice proškolení, to je zásadní krok ke zlepšení.

Většina literatury (i internetových zdrojů), která se zaměřuje na rodiče a děti/mládež, je velice stereotypní. Tradiční rodina je stále brána jako základ vztahu, v příkladech je používán pouze vztah muže a ženy. Literatura se často snaží moralizovat. Autoři/-ky této literatury jsou většinou sexuologové/-žky vycházející z výlučně medicínského paradigmatu s tím, že opomíjejí společenskovední úhel pohledu. Proto doporučujeme proškolení je v genderové citlivosti nebo je vybídnout ke spolupráci na psaní učebních textů s odborníky a odbornicemi z oblasti genderových studií a sociologie.

Na závěr předkládáme několik doporučení, která by mohla přispět ke zlepšení sexuálního vzdělávání v ČR.

Závěrečná doporučení

1. Uskutečnit šetření mezi vyučujícími a žactvem. Mezi vyučujícími – jak sexuální výchovu učí a co o ní vědí. Mezi žactvem – co vědí a jaká témata je zajímají, na jaké otázky hledají odpovědi. Na základě těchto poznatků vytvořit školení pro učitele/-ky a výukový modul pro žáky a studenty.
2. Povinné a pravidelné proškolení vyučujících v problematice sexuální výchovy. Toto proškolení by mělo zahrnout také intenzivní školení v oblasti gender, genderových stereotypů a rovných příležitostí v partnerských vztazích.
3. Homosexualita musí být zařazena do SV jako standard rovnocenný k heterosexuální formě citových a sexuálních vztahů. Nejen jako samostatné téma, ale musí prolínat celým konceptem SV.
4. Sexuální výchova musí být interaktivní, doporučuje se využívat různé typy her. Pro výuku sexuální výchovy jsou vhodné neformální školní situace (např. lyžařské výcviky, výlety apod.). Vytvářet zábavné a obrázkové materiály, které budou studentům rozdávány.
5. Sexuální výchova by měla reagovat na různé charakteristiky mládeže jako např. pohlaví, věk, místo bydliště, náboženské vyznání apod.
6. V oblasti sexuality je nutné vzdělávat celou společnost – pomocí literatury a médií, aby se v této otázce vyvinulo celkové společenské klima.
7. Někteří odborníci upozorňují na to, že pro teenagery může být vhodné číst časopisy jako je *Dívka* či *Bravo*. Tyto časopisy mohou obohatit jejich sexuální vzdělávání.
8. Vzhledem k tomu, že děti a mládež vyjádřili zájem vyhledávat si informace na internetu, je třeba tyto informace podstatně rozšířit právě v tomto prostředí. (Lukšík a Lukšíková - <http://www.rodicovstvo.sk/>)
9. Zaměřit se na mediální kampaně proti HIV/AIDS a dalším sexuálně přenosným nemocem a na témata spojená se sexuálním životem a rodičovstvím soustředěné na mládež.
10. Žáci a žákyně by měli být vedeni k větší komunikaci (a to i v jiných předmětech).
11. Sexuální výchově by měl věnovat základní i střední vzdělávací stupeň.
12. Sexuální výchova by se měla zabývat:
  - a. rolí muže a ženy/otce a matky (odbourávání genderových stereotypů)
  - b. vývojem pohlavních orgánů a sexuality (odbourávání stereotypů o „mužské“ a „ženské“ sexualitě)
  - c. sexuálním stykem, masturbací
  - d. pohlavními chorobami a možnou ochranou
  - e. formami ochrany před nechtěným otěhotněním (otázka odpovědnosti; obeznámení s možnostmi umělého oplodňování)
  - f. pornografií
  - g. různými formami spolužití (manželství/partnerské soužití osob opačného pohlaví, partnerství/partnerské soužití osob stejného pohlaví, soužití přátel, soužití s dětmi/bez dětí, atd.)

Doporučená literatura

- Cviková, Jana a Juráková Jana. *Růžový a modrý svět*. Aspekt. 2003.
- Lukšík, Ivan a Lukšíková, Lubica. *Poznanie žiakov a učiteľov v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv: kvalitatívna analýza*. <http://www.rodicovstvo.sk>
- Lukšík, Ivan a Lukšíková, Lubica. *Poznanie žiakov a učiteľov v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv: kvantitatívna analýza*. <http://www.rodicovstvo.sk>
- Rakušanová, Miluše. *Pohledy na sexuální výchovu dětí*. <http://www.portal.cz>
- Täuber, Vladimír. *Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství*. Fortuna. 1997.
- Täuber, Vladimír. *Principy sexuální výchovy*. <http://www.portal.cz>
- Uzel, Radim. *Sexuální výchova*. Vzdělávací institut ochrany dětí. 2006
<http://planovanirodiny.cz>, www.rodicovstvo.sk
- Gender ve škole*. Otevřená společnost.

Vzdělávání pro žáky na internetu (inspirace ze zahraničí)

<http://www.scarleteen.com>

<http://www.avert.org>

Další použitá literatura

- Javůrková, Alena. *Jak mluvit se dětmi o sexu a rodičovství I.- III.* <http://www.skolaonline.cz>
- Joyeux, Henri. *City, sexualita, AIDS*. Portál. 2000.
- Kompletní pedagogická dokumentace vzdělávacího programu ZÁKLADNÍ ŠKOLA, čj. 16 847/96-2, včetně všech změn a doplňků - aktualizace k 1. září 2006. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.* http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=104044&CAI=2701
- Pšenička, Oldřich. *Sexuální výchova v rodině*. Hnutí rodina. 1995.

Gender Studies, o.p.s.

Gender Studies, o.p.s. je nevládní neziskovou organizací, která slouží především jako informační, konzultační a vzdělávací centrum v otázkách vztahů mužů a žen a jejich postavení ve společnosti. Cílem organizace je shromažďovat a dále zpracovávat a rozšiřovat informace související s genderovou tematikou. Prostřednictvím specifických projektů GS aktivně ovlivňuje změny týkající se rovných příležitostí v různých oblastech, mezi něž patří např. institucionální mechanismy, trh práce, politická participace žen, informační technologie apod. GS také provozuje knihovnu obsahující množství publikací a materiálů k feminizmu, gender studies, právům žen a mužů atp.

Poskytujeme

- konzultace v oblasti sladování rodinného a pracovního života (work/life balance), postavení žen a mužů na trhu práce a oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže
- informační servis pro genderovou problematiku: sladování rodinného a pracovního života, postavení žen v řídicích pozicích, vzdělávání v oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže, účast žen v rozhodovacích procesech a politice
- vydávání a distribuce zpravodajů Rovné příležitosti do firem a Rovné příležitosti ve strukturálních fondech
- knihovnické a informační služby v oblasti genderové tematiky: největší knihovna zaměřená na genderovou tematiku a rovné příležitosti pro ženy a muže ve střední Evropě (7 tisíc titulů)
- přednášky, školení a semináře na téma rovné příležitosti pro ženy a muže (trh práce, politika, ICT apod.)

Kontakt

Gender Studies, o.p.s., Gorazdova 20, 120 00 Praha 2, tel./fax: +420 224 915 666

e-mail: office@genderstudies.cz, <http://www.genderstudies.cz>, <http://www.rovneprilezitosti.cz>, <http://www.feminismus.cz>

GENDER
STUDIES

SLOVAK-CZECH
WOMEN'S FUND

Infobalíček „Sexuální výchova prevence interrupcí, AIDS a cesta k odpovědnému partnerství a rodičovství“ vznikl díky podpoře nadačního fondu Slovak-Czech Women's Fund. V roce 2006 jej vydala obecně prospěšná společnost Gender Studies, o.p.s., Gorazdova 20, 120 00 Praha 2, tel./fax: 224 915 666, office@genderstudies.cz, <http://www.genderstudies.cz>.